

MEASURES INTEGRATING HUE CULTURAL EDUCATION THROUGH FAMILIARIZING CHILDREN WITH LITERARY ACTIVITY

Chu Dinh Kien*, Mai Thi Cam Nhung

University of Science and Education – The University of Da Nang

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	26/7/2023	The preschool education program aims to help children develop physically, emotionally, intellectually, and aesthetically, to form the first elements of personality, preparing children for first grade. In order to comprehensively develop personality, especially in the field of language for preschool children, teachers have used a variety of modern teaching methods. The article uses the method of scientific observation, theoretical research, analysis, and summarization of educational experience to synthesize a number of theoretical issues and the current reality of culturally integrated education. This study proposes some forms and methods for integrated teaching of local culture (Hue culture) in activities of familiarizing children with literary works in order to help children develop language, and literary appreciation capacity, promote and arouse traditional cultural values of the nation in the spiritual life of kids living in Thua Thien Hue province. The research results on forms and methods of this article help teachers teaching at preschool educational institutions apply flexibly to innovate teaching methods, improve teaching quality effectively, and move towards building a happy preschool learning environment according to the orientation of the new program.
Revised:	12/9/2023	
Published:	12/9/2023	
KEYWORDS		
Cultural education		
Preschool children		
Hue culture		
Familiarization with literary activity		
Integrated education		

BIỆN PHÁP TÍCH HỢP VĂN HÓA HUẾ TRONG HOẠT ĐỘNG CHO TRẺ MẦM NON LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC

Chu Đình Kiên*, Mai Thị Cẩm Nhung

Trường Đại học Sư phạm - ĐH Đà Nẵng

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	26/7/2023	Mục tiêu của chương trình Giáo dục mầm non là giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ em vào lớp một. Để phát triển toàn diện nhân cách, đặc biệt là lĩnh vực ngôn ngữ cho trẻ mầm non, giáo viên đã sử dụng đa dạng các phương pháp dạy học hiện đại. Bài báo sử dụng phương pháp quan sát khoa học, nghiên cứu lý thuyết, phân tích và tổng kết kinh nghiệm giáo dục để tổng hợp một số vấn đề lý thuyết và thực tiễn giáo dục tích hợp văn hóa hiện nay. Nghiên cứu này đề xuất một số biện pháp giáo dục tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học nhằm giúp trẻ phát triển ngôn ngữ, năng lực cảm thụ văn chương và phát huy, khơi dậy các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc trong đời sống tâm hồn trẻ thơ trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế. Kết quả nghiên cứu là các biện pháp giúp giáo viên tại các cơ sở Giáo dục mầm non vận dụng khoa học, linh hoạt trong đổi mới phương pháp dạy học, nâng cao hiệu quả chất lượng giảng dạy đồng thời tiên tiến xây dựng môi trường giáo dục mầm non hạnh phúc theo định hướng của chương trình mới.
Ngày hoàn thiện:	12/9/2023	
Ngày đăng:	12/9/2023	
TỪ KHÓA		
Giáo dục văn hóa		
Trẻ mầm non		
Văn hóa Huế		
Hoạt động làm quen với tác phẩm văn học		
Giáo dục tích hợp		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.8428>

* Corresponding author. Email: chudinhkiengdmn2015@gmail.com

1. Giới thiệu

Trước những biến đổi của xã hội hiện đại, sự lên ngôi của các giá trị vật chất, con người, đặc biệt là trẻ em đang dần xa với các giá trị truyền thống, giá trị văn hóa địa phương. Điều mà đã và đang đặt ra thách thức cho nền giáo dục khi phải thực hiện mục tiêu giúp trẻ trở thành công dân toàn cầu nhưng vẫn đảm bảo việc giữ gìn, phát huy văn hóa dân tộc, văn hóa vùng miền nơi đưa trẻ lớn lên và sinh sống để góp phần định hướng tốt hơn trong việc học tập và thực hành cuộc sống của trẻ sau này.

Nghị quyết số 54-NQ/TW ngày 10/12/2019 của Ban chấp hành Trung ương về xây dựng và phát triển tỉnh Thừa Thiên Huế đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 nhấn mạnh yếu tố “bảo tồn, phát huy giá trị di sản cổ đô và bản sắc văn hoá Huế, với đặc trưng văn hoá, di sản, sinh thái, cảnh quan, thân thiện môi trường và thông minh” [1]. Một trong những vấn đề trọng tâm là xây dựng văn hóa Huế, con người Huế đậm đà bản sắc vừa giữ gìn được những nét đẹp truyền thống cổ xưa và phát triển, hội nhập với văn hóa của nhân loại. Để thực hiện được nội dung này, giáo dục phải đi đầu trong việc tuyên truyền, quảng bá văn hóa cũng như giáo dục văn hóa địa phương cho con người Huế ngay từ khi còn nhỏ. Nhận thức được vai trò quan trọng của giáo dục văn hóa địa phương chính là góp phần bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa tinh thần dân tộc. Hơn nữa, giáo dục văn hóa địa phương còn góp phần xây dựng môi trường giáo dục đậm chất văn hóa Huế trong trường học. Đặc biệt, giáo dục văn hóa địa phương là một trong những con đường quan trọng góp phần phát triển nhân cách cho trẻ em. Tạo cho trẻ những trải nghiệm phong phú, đa dạng về văn hóa truyền thống và gieo mầm văn hóa truyền thống vào tâm hồn các em, để các em truyền lại những di sản của văn hóa truyền thống là điều rất quan trọng [2], [3]. Mục tiêu của chương trình giáo dục mới chính là hướng tới các mục tiêu bền vững, trong đó giáo dục di sản văn hóa phi vật thể được chú trọng [4].

Giáo dục tích hợp trong các hoạt động nuôi dưỡng, chăm sóc và giáo dục trẻ đã được triển khai ở tỉnh Thừa Thiên Huế và cả nước từ năm 2017, tuy nhiên biện pháp tích hợp văn hóa Huế thì chưa được áp dụng mạnh mẽ, sâu rộng. Đa số giáo viên (GV) vẫn chưa nhận thức hoàn toàn đầy đủ vai trò, tầm quan trọng của việc giáo dục nhân cách trẻ mầm non thông qua văn hóa trong các hoạt động giáo dục. Không chỉ ở Việt Nam mà các tác giả trên thế giới cũng cho rằng việc phát triển các chủ đề học tập dựa trên văn hóa địa phương hiếm khi được áp dụng [5]. Vì vậy, việc tổ chức lồng ghép các vấn đề văn hóa Huế trong hoạt động giáo dục gặp nhiều khó khăn. Trong khi đó, Huế lại là vùng đất có nhiều nét văn hóa đặc trưng độc đáo, không chỉ có văn hóa cung đình mà còn có văn hóa dân gian đặc sắc. Học sinh Huế nói chung, trẻ mầm non nói riêng đang sống trong một môi trường văn hóa Huế nhưng ý thức về việc bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa của các em đang ở mức thấp [6]. Đây là một thực trạng đáng lo ngại, đặt ra bài toán thách thức đối với ngành giáo dục Thừa Thiên Huế hiện nay.

Bên cạnh đó, hiện nay chưa có nhiều công trình, bài viết định hướng giáo dục tích hợp văn hóa địa phương thông qua hoạt động cho trẻ làm quen tác phẩm văn học trong chương trình giáo dục mầm non. Đỗ Văn Hào và Dương Quỳnh Phương bàn về di sản và vấn đề giáo dục di sản cho học sinh trung học phổ thông nhưng chưa đi vào nội dung cụ thể đối với bậc học mầm non [7]. Quan tâm đến chương trình giáo dục mầm non, Nguyễn Thị Thủy nhận định “đa số giáo viên chưa chú trọng đến việc xây dựng môi trường giáo dục đa văn hóa” [8]. Lường Thị Định cho rằng: “Khi trẻ hiểu biết về văn hóa của các bạn không cùng dân tộc thì sẽ bớt được những rào cản văn hóa giữa các trẻ, tăng tình đoàn kết, gắn bó, có những ứng xử và hành động trong giao tiếp phù hợp...” [9]. Nhóm tác giả Lường Thị Định, Lò Thị Thanh đã quan tâm đến thực trạng và đề xuất biện pháp giáo dục đa văn hóa cho trẻ mẫu giáo ở vùng dân tộc thiểu số, cụ thể tại Trường Mầm non Tô Hiệu của thành phố Sơn La [10]. Như vậy, việc đề xuất biện pháp giáo dục văn hóa Huế cho trẻ mầm non qua hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học (CTLQVTPVH) chưa có bài viết nào cụ thể, đó cũng là lý do mà bài báo tập trung làm rõ nội dung trên.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để làm sáng tỏ vấn đề nghiên cứu, bài viết sử dụng phương pháp quan sát khoa học, nghiên cứu lý thuyết, phân tích và tổng kết kinh nghiệm giáo dục. Trong đó phương pháp nghiên cứu lý thuyết và tổng kết kinh nghiệm giáo dục là chủ đạo để tổng hợp một số vấn đề lý thuyết và thực tiễn giáo dục tích hợp văn hóa hiện nay ở một số trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất một số biện pháp giúp giáo viên tích hợp giáo dục văn hóa Huế vào hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học.

3. Nội dung

3.1. Khái niệm văn hóa Huế

Theo Nguyễn Minh Trai, “Văn hoá Huế là tích hợp những giá trị vật chất, tinh thần và mọi phương thức sinh hoạt khác được sáng tạo và tiếp biến trong quá trình hình thành, phát triển của xứ Huế và được bảo tồn cho đến ngày nay” [11, tr.23]. Văn hóa Huế được kết tinh bởi nhiều lớp phù sa văn hóa đa dạng; trong đó, quan trọng nhất là lớp trầm tích, lớp nền tảng và những lớp mang tính bồi đắp qua các thời kỳ. Thời gian khởi đầu của văn hóa Huế có thể tính từ khi xứ Huế là địa bàn cư trú của cư dân nguyên thủy, tiến tới là cư dân văn hóa Sa Huỳnh. Những dấu tích về thời kỳ này là yếu tố tầng đáy, khởi đầu của văn hóa Huế. Tuy nhiên, văn hóa Champa là lớp văn hóa trầm tích đa dạng, một thành tố đặc biệt góp phần cấu thành bản sắc văn hóa Huế. Trải qua các thời kì lịch sử, đặc biệt thời kì phong kiến nhà Nguyễn, đến nay Huế hội tụ trong mình những nét văn hóa độc đáo, đặc sắc bậc nhất cả nước. Nét đặc trưng của văn hóa Huế là văn hóa cung đình gắn kết với văn hóa dân gian của xứ kinh kỳ đồng thời có tích hợp, dung hòa các yếu tố khác biệt để sáng tạo lại, kết tinh thành những giá trị mang bản sắc văn hóa Huế từ đó hình thành hệ thống di sản văn hóa Huế.

3.2. Thực trạng tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH

Để có cơ sở đánh giá thực trạng, chúng tôi tiến hành khảo sát 26 GV trên địa bàn thành phố Huế bao gồm Trường MN Phước Vĩnh, Trường MN Xuân Phú, Trường MN Hoa Mai, Trường MN 8-3, Trường MN Thuận Hòa và kết quả thu được ở bảng 1.

Bảng 1. Thực trạng tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH ở một số trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế

STT	Nội dung khảo sát	Mức độ							
		Luôn luôn		Thường xuyên		Thỉnh thoảng		Không bao giờ	
		SL	Tỉ lệ (%)	SL	Tỉ lệ (%)	SL	Tỉ lệ (%)	SL	Tỉ lệ (%)
1	Quản lý phát triển chương trình giáo dục nhà trường có tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH.	0	0	3	11,5	19	73,1	4	15,4
2	Xây dựng kế hoạch giáo dục có nội dung tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH.	0	0	4	15,4	17	65,4	5	19,2
3	Giáo dục trẻ về giá trị văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH.	1	3,8	7	26,9	15	57,8	3	11,5
4	Xây dựng môi trường giáo dục đậm chất văn hóa Huế	3	11,5	6	23,1	15	57,8	2	7,6
5	Tổ chức hoạt động CTLQVTPVH trên không gian văn hóa Huế.	0	0	0	0	7	26,9	19	73,1

Bảng khảo sát trên cho thấy, việc quản lý phát triển chương trình và xây dựng kế hoạch giáo dục tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH trong các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế vẫn chủ yếu ở mức độ thỉnh thoảng. Đa số GV ý thức được việc xây dựng môi

trường giáo dục đậm chất văn hóa địa phương và thường xuyên giáo dục trẻ về văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH. Tuy nhiên, qua quá trình quan sát, trò chuyện để tìm hiểu kinh nghiệm giáo dục trong thực hiện các kế hoạch hoạt động giáo dục của nhà trường cũng như các văn bản hướng dẫn, chỉ đạo của Sở, Phòng cho thấy giáo viên vẫn còn thụ động trong lựa chọn và xây dựng kế hoạch giáo dục có nội dung giáo dục tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động học, phần lớn giáo viên chưa bao giờ tổ chức hoạt động CTLQVTPVH trên không gian văn hóa Huế. Dựa trên kết quả khảo sát và đánh giá thực trạng như trên, chúng tôi đề xuất một số biện pháp giúp GV mầm non vận dụng hiệu quả hơn việc tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH ở trường mầm non trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế.

3.3. Đề xuất biện pháp tích hợp văn hóa Huế trong tổ chức hoạt động cho trẻ mầm non làm quen với tác phẩm văn học

3.3.1. Giáo dục tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động học trên lớp

Một trong những yếu tố giúp hoạt động CTLQVTPVH tích hợp với văn hóa Huế có hiệu quả là sử dụng tài liệu về văn hóa Huế khi tiến hành hoạt động trên lớp. Tài liệu về văn hóa Huế đóng vai trò là một nguồn kiến thức góp phần bổ sung, cụ thể hoá, làm phong phú hơn nội dung hoạt động dạy học. Nó làm cho những kiến thức trong hoạt động CTLQVTPVH trở nên sinh động, hấp dẫn, hào hứng hơn. Tuy nhiên, để khai thác các tài liệu về văn hóa Huế phục vụ cho các hoạt động giáo dục trong lớp học, nhất là hoạt động CTLQVTPVH thì GV phải tuân thủ những yêu cầu sau:

- GV tiến hành chọn lọc kỹ càng và xác minh tính chân thực của các tài liệu về văn hóa từ những nguồn đáng tin cậy. Đặc biệt nhất là văn hóa truyền khẩu thì càng có sự cân nhắc, tìm hiểu sâu sát, kỹ lưỡng. Nếu GV tham khảo, lựa chọn nguồn không chính xác có thể hiểu sai và định hướng không hiệu quả giá trị văn hóa cho trẻ.

- Mặc dù tài liệu văn hóa Huế đa dạng, phong phú nhưng thời gian của một hoạt động trên lớp có hạn (mẫu giáo bé: 20-25 phút, mẫu giáo nhỡ: 25-30 phút, mẫu giáo lớn 30-35 phút/ hoạt động) nên đòi hỏi GV phải biết tuyển chọn những tài liệu điển hình, phù hợp nhất với đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi và không gian của lớp học. Sau đó, sắp xếp các tài liệu đó thành hệ thống phù hợp với tiến trình hoạt động kết hợp với các phương pháp trực quan, phương tiện kỹ thuật hiện đại làm cho hoạt động trở nên hấp dẫn, gần gũi, dễ hiểu hơn so với khả năng tiếp cận của trẻ mầm non. Đồng thời, tùy theo mục đích, nội dung của hoạt động mà GV khai thác những tài liệu khác nhau (có tác phẩm dùng tranh ảnh, có bài dùng hiện vật kết hợp các đoạn miêu tả, tường thuật về văn hóa, nhân vật lịch sử) phù hợp với trình độ và khả năng cảm thụ tác phẩm văn học của từng độ tuổi trẻ mầm non.

Để hoạt động sinh động, hấp dẫn và gây hứng thú hơn với trẻ, GV có thể sử dụng các phương tiện trực quan trong quá trình tổ chức hoạt động. Ngoài các kênh hình có sẵn thì việc sưu tầm tài liệu về các yếu tố văn hóa Huế để đưa vào quá trình tổ chức hoạt động là điều cần thiết. GV có thể tiến hành khai thác tài liệu về văn hóa Huế bằng cách: Nhà trường tạo mọi điều kiện hỗ trợ về vật chất cho GV đến các nơi có di sản sưu tầm tài liệu phục vụ cho việc dạy học. Trước khi đến tìm hiểu, sưu tầm tài liệu ở nơi có di sản, GV phải nghiên cứu kỹ kế hoạch và các nội dung liên quan, lập bản danh sách các di sản văn hóa Huế cần thiết phải sử dụng trong việc tổ chức hoạt động của mình. Khi trực tiếp đến nơi có di sản văn hóa Huế thì điều đầu tiên là GV phải tìm hiểu bao quát quá trình hình thành và xây dựng của khu vực có di sản. Sau đó đi tham quan toàn bộ để xác định những tài liệu nào (tranh ảnh, hiện vật, các câu chuyện dân gian) phù hợp với nội dung giảng dạy. GV có thể liên hệ, trao đổi với cán bộ quản lý di sản để nhờ họ giúp đỡ tìm hiểu sâu hơn, hiệu quả hơn về sự hình thành, tồn tại và nội dung của di sản văn hóa Huế. Nhà trường và GV có thể kết hợp với phụ huynh tham gia sưu tầm tài liệu, tranh ảnh hoặc hiện vật về di sản phục vụ cho hoạt động dạy học. Công việc này có thể phát động thường xuyên hoặc đầu năm học hợp phụ huynh. Sau khi đã sưu tầm được tài liệu về di sản văn hóa Huế, GV phải tiến hành phân loại cho phù hợp với nội dung từng hoạt động cụ thể và sắp xếp thành hồ sơ dạy học. Khi tiến hành lập kế hoạch hoạt động CTLQVTPVH, GV lựa chọn những tài liệu điển hình nhất, cần thiết nhất, phù hợp nhất để đưa vào

bài giảng. Tránh tình trạng đưa quá nhiều tài liệu, không cần thiết, điển hình, sử dụng không đúng lúc, đúng chỗ, làm loãng nội dung cơ bản của hoạt động. Những tài liệu về di sản văn hóa Huế được sử dụng trong hình thức này như là các phương tiện trực quan, nguồn kiến thức, do đó cần kết hợp chặt chẽ với các phương pháp khác, song phải đảm bảo phù hợp với từng độ tuổi của trẻ.

** Các bước thực hiện:*

Bước 1: Tổ chức ổn định, gây hứng thú.

Bước 2: Dẫn nhập vào hoạt động (GV có thể xây dựng không gian văn hóa Huế ở góc học tập để từ đó dẫn dắt vào hoạt động).

Bước 3: Tổ chức hoạt động CTLQVTPVH (trong quá trình thực hiện các bước CTLQVTPVH, GV tích hợp các nội dung văn hóa, đặc biệt ở giáo dục trẻ).

Bước 4: Tổ chức trò chơi đóng kịch theo nội dung tác phẩm văn học (GV xây dựng bối cảnh/không gian văn hóa địa phương phù hợp với tác phẩm).

Bước 5: Kết thúc (GV chú ý thao tác giáo dục trẻ lồng ghép và định hướng tìm hiểu ở nhà các giá trị văn hóa liên quan).

Bước 6. Phối hợp với phụ huynh để mở rộng các vấn đề văn hóa Huế cho trẻ ở nhà.

3.3.2. Kể chuyện, nói chuyện về di sản văn hóa Huế

a. Kể chuyện về di sản văn hóa Huế thông qua các tác phẩm văn học ở địa phương

Đây là hình thức hoạt động giáo dục hấp dẫn có tác động sâu sắc đến nhận thức và tình cảm của trẻ. Nội dung kể chuyện là những câu chuyện liên quan trực tiếp hoặc gián tiếp đến di sản văn hóa Huế. Kể chuyện phải làm cho người nghe là trẻ mầm non xúc động như được sống lại với các sự kiện, chi tiết trong tác phẩm. Muốn vậy, người kể phải “*nhập thân*” với sự kiện câu chuyện. Trong quá trình kể chuyện phải có chủ đề, sự kiện, tình huống độc đáo đặc biệt là nghệ thuật kể chuyện diễn cảm. Nội dung của câu chuyện không chỉ có khối lượng tri thức cần cung cấp, mà còn bao gồm cả việc phân tích, nêu lên bản chất của sự kiện. Nội dung một câu chuyện kể thông thường bao gồm các yếu tố: giới thiệu vấn đề, tình huống đặt ra, diễn biến sự kiện, sự phát triển của tình tiết đến cao độ, câu chuyện kết thúc. Việc kể chuyện về di sản văn hóa Huế nhất là các câu chuyện liên quan đến văn hóa lịch sử, văn hóa huyền thoại có thể tổ chức khi điều kiện thuận lợi, song tốt nhất là vào dịp các ngày lễ kỷ niệm lớn, ngày truyền thống. GV có thể mời các chiến sĩ cách mạng lão thành tiêu biểu, những *nhân chứng* đã chứng kiến, những người thân của các nhân vật có liên quan đến di sản văn hóa Huế. Hoặc mời phụ huynh của trẻ có những hiểu biết hoặc từng có thời gian trải qua liên quan đến câu chuyện thực hiện hoạt động giáo dục sẽ tăng thêm hiệu quả.

** Các bước thực hiện:*

Bước 1: Xây dựng và báo cáo với nhà trường kế hoạch tổ chức. Trong đó xác định mục đích, yêu cầu và nội dung, hình thức thực hiện.

Bước 2: Tuyên truyền mục đích, yêu cầu, nội dung cho tổ trưởng và GV toàn trường.

Bước 3: Dự kiến thời gian, địa điểm, kinh phí thực hiện.

Bước 4: Dự kiến khách mời, nhân chứng, nghệ nhân (người kể chuyện).

b. Nói chuyện về di sản văn hóa Huế

Nói chuyện về di sản yêu cầu cao hơn so với hình thức kể chuyện. Nói chuyện về di sản không chỉ làm cho trẻ mầm non nhận thức một cách khái quát về văn hóa mà còn phải có nghệ thuật trình bày lôi cuốn, hấp dẫn, truyền được vẻ đẹp chiều sâu của yếu tố văn hóa được nói tới. Nói chuyện phải có chủ đề rõ ràng, chủ đề phải phù hợp với nội dung chương trình giáo dục mầm non, với độ tuổi, đặc biệt nhất là phù hợp với hoạt động đang giảng dạy tích hợp văn hóa địa phương. Nói chuyện về di sản thường được tổ chức nhân dịp những ngày kỷ niệm một sự kiện quan trọng, một danh nhân, một lãnh tụ cách mạng có liên quan đến di sản văn hóa Huế. Người nói chuyện phải là người am hiểu sâu sắc về di sản. Do đó, người nói chuyện thường là GV có hiểu biết sâu sắc, cán bộ nghiên cứu, cán bộ giảng dạy trường đại học, cán bộ chuyên gia làm công tác văn hoá, tuyên huấn, hoặc một phụ huynh có nhiều kinh nghiệm trong hoạt động kể chuyện... Các bước tiến hành, GV thực hiện giống với hình thức kể chuyện di sản ở trên.

Ngoài các hình thức sử dụng di sản trên (dạy học trên lớp; dạy học tại di sản văn hóa Huế; tham quan, trải nghiệm di sản văn hóa Huế; các hoạt động ngoài trời: triển lãm, trưng bày về di sản; kể chuyện, nói chuyện về di sản văn hóa Huế...) thì có thể sử dụng di sản như một phương tiện cho hoạt động CTLQVTPVH trong các hình thức tổ chức sau:

+ Nhà trường có thể chiếu phim tư liệu, hoặc tổ chức các hoạt động khác liên quan đến di sản văn hóa Huế được lựa chọn...

+ Tổ chức sinh hoạt chuyên đề về di sản văn hóa Huế cho GV để hướng dẫn trẻ thực hiện tìm hiểu ở nhà có sự phối hợp với phụ huynh.

+ Xây dựng một số góc văn học trong không gian ngoài lớp học với những hình ảnh, không khí của văn hóa Huế.

Với các hình thức hoạt động giáo dục trên, lãnh đạo nhà trường giao nhiệm vụ cho tổ chuyên môn, GV phụ trách giảng dạy tham gia tích cực và chủ động vào các khâu của hoạt động, từ lựa chọn, xác định mục tiêu tìm hiểu, chọn và đặt tên cho hoạt động, chuẩn bị hoạt động và tổ chức hoạt động, đánh giá, tổng kết hoạt động tích hợp giáo dục văn hóa Huế.

3.3.3. Tổ chức tham quan học tập trải nghiệm nhằm chuẩn bị cho hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học

Tham quan trải nghiệm di sản văn hóa Huế có một vị trí quan trọng trong Giáo dục tích hợp các yếu tố văn hóa Huế cho trẻ mầm non trên địa bàn thành phố Huế. Những yếu tố văn hóa có trong tác phẩm văn học đó không chỉ có tác dụng cụ thể hoá kiến thức liên quan đến hoạt động học của trẻ, mà còn để lại một ấn tượng mạnh mẽ, nâng cao hứng thú cho trẻ trong học tập cũng như trong cuộc sống hàng ngày. Đồng thời giúp trẻ sớm bộc lộ tình yêu quê hương đất nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc, góp phần hoàn thiện nhân cách cho trẻ mầm non.

Việc tổ chức tham quan học tập tại nơi có di sản văn hóa Huế phải theo đúng chương trình quy định, tránh việc làm tùy tiện không có kế hoạch. Đối với hình thức này, nội dung chủ yếu của buổi tham quan là nhằm củng cố kiến thức đã học hoặc mở rộng các tri thức văn hóa mới từ các tác phẩm văn học mà trẻ đã được học. Đây là dịp để trẻ có điều kiện trực tiếp quan sát, tìm hiểu các tài liệu, hiện vật văn hóa, không gian văn hóa liên quan đến hoạt động, cụ thể hoá kiến thức và tạo những biểu tượng chân thực, chính xác. Do đó, trong buổi tham quan, GV cần hướng dẫn cho trẻ tập trung vào những tài liệu, hiện vật, yếu tố văn hóa Huế có liên quan đến hoạt động đã học hoặc sẽ được học trong thời gian tới. Để đạt được kết quả tốt, GV nên kết hợp với cán bộ hướng dẫn ở nơi có di sản văn hóa Huế để việc trình bày, bổ sung kiến thức phù hợp với yêu cầu và trình độ nhận thức của trẻ, trên cơ sở đó, gợi ý, hướng dẫn cho trẻ tập trung vào những vấn đề quan trọng của yếu tố văn hóa.

Từ kết quả buổi tham quan học tập tại di sản văn hóa Huế, GV tiến hành kiểm tra, đánh giá cảm xúc, nhận thức của trẻ. Nếu là tham quan học tập nhằm củng cố kiến thức đã học, GV nên đưa ra những câu hỏi có tính khái quát, tổng hợp cho trẻ thể hiện cảm xúc của mình. Ví dụ: *ngày hôm nay con tham quan địa điểm này con thích cái gì nhất? Vì sao con thích điều đó?* Nếu buổi tham quan học tập để chuẩn bị kiến thức cho hoạt động học mới thì trong các hoạt động sau đó ở trên lớp, GV nên sử dụng hệ thống câu hỏi gợi nhớ các kiến thức trẻ đã được nghe, được hiểu.

** Các bước thực hiện:*

Bước 1: Xây dựng kế hoạch tham quan, trải nghiệm di sản văn hóa Huế và các cam kết đảm bảo về an toàn, hiệu quả...

Bước 2: Xác định mục tiêu, chủ đề, địa điểm tham quan, nguồn kinh phí thực hiện. Trong đó nhấn mạnh mục tiêu tham quan là mở rộng, củng cố, nâng cao tri thức văn hóa trong một hoạt động CTLQVTPVH cho trẻ mầm non.

Bước 3: Chuẩn bị tham quan: xác định thời điểm tổ chức, có thể tiến hành trong kì nghỉ hè, ngày nghỉ lễ, đầu năm học hoặc nhân dịp kỷ niệm truyền thống. Xây dựng phương pháp tiến hành, quy định thời gian và nhiệm vụ thực hiện của trẻ.

Bước 4: Tiến hành tham quan. GV hướng dẫn trẻ cách thức học tập tại nơi có di sản văn hóa Huế: cách quan sát, tập trung chú ý. Trẻ thực hiện theo hướng dẫn của GV, tôn trọng nội quy, quan sát, giữ trật tự, nề nếp nơi địa điểm tham quan văn hóa.

Bước 5: Tổng kết đánh giá. GV tổng kết các nội dung tham quan, nhận xét thái độ học tập, khen ngợi trẻ, cho một số trẻ phát biểu cảm xúc của bản thân...

Để tổ chức cho trẻ tham quan học tập hay tham quan ngoại khóa, trải nghiệm di sản đạt kết quả cần bảo đảm các yêu cầu sư phạm sau đây:

- Xác định rõ mục đích, chủ đề buổi tham quan là giáo dục các giá trị văn hóa Huế thông qua hoạt động CTLQVTPVH.

- Chuẩn bị chu đáo về địa điểm, kế hoạch tiến hành, phương pháp tham quan, quản lý trẻ, đặc biệt chú ý thái độ, cảm xúc của trẻ. Nếu GV làm người hướng dẫn thì phải tìm hiểu, nắm vững những chứng tích, hiện vật, đồ trưng bày, di tích để chuẩn bị nội dung trình bày. Nếu hướng dẫn tham quan là cán bộ quản lý di sản thì GV cần trao đổi trước về mục đích, yêu cầu tham quan, những kiến thức cần biết của trẻ. Trong cả hai trường hợp, GV đều giữ vai trò quan trọng.

- Trong phương pháp tiến hành cần tránh việc làm có tính chất hình thức, chỉ cho trẻ xem lướt qua mà không hướng dẫn, mô tả chi tiết cho trẻ về các yếu tố văn hóa Huế.

3.3.4. Tổ chức hoạt động ngoại khóa

Tổ chức hoạt động ngoại khóa được xem là biện pháp hấp dẫn để giáo dục giá trị di sản văn hóa địa phương cho trẻ mầm non. Nó không chỉ giúp cho trẻ mầm non có hiểu biết về giá trị các di sản văn hóa của đất nước nói chung, văn hóa Huế nói riêng mà còn rèn luyện cho các trẻ một số kỹ năng và ý thức, trách nhiệm giữ gìn, phát huy và bảo vệ giá trị văn hóa truyền thống dân tộc. Đặc biệt là nhen nhóm, khơi dậy trong tâm hồn của trẻ lòng yêu quê hương đất nước, hun đúc ở trẻ tình yêu văn hóa góp phần hoàn thiện nhân cách cho trẻ trong bối cảnh xã hội mới. Hoạt động ngoại khóa được lồng ghép vào hoạt động CTLQVTPVH sẽ giúp trẻ khắc sâu nội dung tác phẩm văn học đồng thời tạo nên ấn tượng độc đáo về các giá trị văn hóa được tích hợp.

Hoạt động ngoại khóa bao gồm nhiều hình thức như:

- Tổ chức cuộc thi tìm hiểu về văn hóa Huế có trong các tác phẩm văn học ở địa phương có sự phối hợp với phụ huynh.

- Tổ chức các trò chơi dân gian có sử dụng các bài vè, câu đố vui về di sản văn hóa Huế; thi kể chuyện về di sản văn hóa Huế.

- Tổ chức hóa trang, đóng kịch một số tác phẩm văn học trong môi trường văn hóa Huế.

* Các bước thực hiện:

Bước 1: GV lập kế hoạch xây dựng hoạt động ngoại khóa. Trong kế hoạch thể hiện rõ mục đích, yêu cầu và các điều kiện hoạt động ngoại khóa.

Bước 2: Khảo sát địa phương/ địa bàn và các cá nhân, tổ chức liên quan đến việc tổ chức hoạt động ngoại khóa.

Bước 3: Thu thập và xử lý thông tin văn hóa địa phương và sưu tầm các tác phẩm văn học dân gian liên quan đến chủ đề.

Bước 4: Phối hợp với Ban Giám hiệu, Tổ chuyên môn hoặc phụ huynh trẻ để tổ chức hoạt động ngoại khóa.

Bước 5: Tiến hành hoạt động ngoại khóa.

Bước 6: Viết báo cáo kết quả và rút kinh nghiệm của hoạt động.

3.3.5. Dạy học dự án văn hóa Huế thông qua các câu chuyện

Dạy học theo dự án là một hình thức dạy học, trong đó người học thực hiện một nhiệm vụ tìm hiểu, học tập phức hợp, có sự kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, có tạo ra các sản phẩm có ý nghĩa sử dụng trong cuộc sống. Nhiệm vụ này được người học thực hiện với tính tự lực cao trong toàn bộ quá trình học tập, tìm hiểu từ việc xác định mục đích, lập kế hoạch, đến việc thực hiện dự án, kiểm tra, điều chỉnh, đánh giá quá trình và kết quả thực hiện. Làm việc hợp tác là hình thức cơ bản của dạy học dự án. Đối với trẻ ở lứa tuổi mầm non, tùy vào độ tuổi và khả năng tự lập GV

vẫn có thể thực hiện các dự án trong dạy học đúng với bản chất của hình thức của nó. Tuy nhiên, để thực hiện các dự án trong dạy học ở lứa tuổi mầm non thì việc phối hợp giữa trẻ, GV và phụ huynh phải thực hiện chặt chẽ và nhuần nhuyễn. Đây là hình thức dạy học cần có sự đầu tư nghiêm túc và khả năng sáng tạo cao của GV và trẻ. Nếu thực hiện hiệu quả sẽ rèn luyện được nhiều phẩm chất, năng lực cho trẻ mầm non.

** Ý nghĩa của dạy học dự án*

- Thiết lập mối liên hệ giữa nội dung học tập trên lớp học với cuộc sống thực tế bên ngoài nhà trường.

- Hướng tới các vấn đề thực tiễn sinh động đang diễn ra trong thực tế.

- Phát triển các kỹ năng quan sát có chủ đích.

- Phát triển khả năng tạo lập mối quan hệ cho trẻ.

- Trẻ có cơ hội tự tìm hiểu chính mình và khẳng định vai trò của mình trong cuộc sống.

- Rèn luyện kỹ năng cộng tác hợp tác làm việc, học tập theo nhóm.

- Kích thích hứng thú khám phá thế giới xung quanh trẻ.

** Các bước thực hiện:*

Bước 1: Xác định/lựa chọn chủ đề và xác định mục đích của dự án. Trong giai đoạn này, GV và trẻ cùng nhau đề xuất, xác định nội dung và mục đích của dự án.

Bước 2: Xây dựng kế hoạch thực hiện. Dưới sự hướng dẫn của GV, trẻ và phụ huynh xác định những công việc cần làm, thời gian dự kiến, vật liệu, kinh phí, phương pháp tiến hành và phân công công việc trong nhóm.

Bước 3: Thực hiện dự án. Trẻ kết hợp với phụ huynh thực hiện một số dự án theo hướng dẫn của GV. Ví dụ: bé với những câu chuyện về áo dài Huế, làn điệu dân ca Huế, câu chuyện dân gian Huế, lễ hội sen Huế, câu chuyện làng nghề truyền thống Huế...

Bước 4: Thu thập dự án. GV thu thập các hình ảnh, video dự án của trẻ từ phụ huynh.

Bước 5: Đánh giá dự án. Đây được xem là bước quan trọng nhất, GV thực hiện các thao tác sau đây:

- Báo cáo kế hoạch buổi đánh giá dự án cho tổ chuyên môn, Ban Giám hiệu nhà trường và các GV trong trường quan tâm.

- Phối hợp với phụ huynh để thành lập ban giám khảo (có thể bao gồm: Hiệu trưởng/ Phó Hiệu trưởng chuyên môn, Tổ trưởng chuyên môn, đại diện phụ huynh trẻ).

- Lên kế hoạch chi tiết buổi đánh giá dự án.

- Giới thiệu sản phẩm: Các hình ảnh, video, trình chiếu powerpoint...

- Ban giám khảo chấm điểm GV tổng kết, đánh giá kết quả của trẻ.

- Trao phần thưởng động viên, khuyến khích và cho điểm các nhóm.

4. Kết luận

Văn học có vị trí đặc biệt quan trọng đối với việc giáo dục trẻ mầm non bởi nó không chỉ giúp trẻ phát triển nhận thức, ngôn ngữ, thẩm mỹ, thể chất, tình cảm - kỹ năng xã hội mà còn rèn luyện, hun đúc ở trẻ những nét đẹp nhân cách để trở thành công dân trong thời đại đa văn hóa. Tích hợp giáo dục văn hóa địa phương trong hoạt động CTLQVTPVH là nhiệm vụ trực tiếp, thường xuyên và quan trọng nhằm giúp trẻ khám phá vẻ đẹp của tác phẩm văn chương, đồng thời bộc lộ thái độ trân trọng các giá trị văn hóa vùng miền ngay khi còn nhỏ. Thực trạng giáo dục tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH cho thấy đa số GV ý thức được việc xây dựng môi trường giáo dục đậm chất văn hóa địa phương và thường xuyên giáo dục trẻ về văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH. Tuy nhiên, việc quản lý phát triển chương trình, lập kế hoạch hoạt động giáo dục và tổ chức CTLQVTPVH để tích hợp văn hóa Huế trong các cơ sở giáo dục mầm non trên địa bàn thành phố Huế vẫn chưa được GV thực hiện thường xuyên, đồng bộ và chủ động. Dựa trên yêu cầu đặt ra trong Nghị quyết số 54-NQ/TW của Bộ Chính trị và kết quả khảo sát, đánh giá thực trạng, chúng tôi đề xuất một số biện pháp tổ chức hoạt động giáo dục tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH nhằm giúp GV mầm non vận dụng hiệu quả hơn việc tích hợp văn

hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH ở trường mầm non trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế: 1) Giáo dục tích hợp văn hóa Huế trong hoạt động học trên lớp; 2) Kể chuyện, nói chuyện về di sản văn hóa Huế; 3) Tổ chức tham quan học tập trải nghiệm nhằm chuẩn bị cho hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học; 4) Tổ chức hoạt động ngoại khóa; 5) Dạy học dự án văn hóa Huế thông qua các câu chuyện. Giáo dục văn hóa Huế trong hoạt động CTLQVTPVH đối với trẻ mầm non không phải là hoạt động dạy học văn hóa đơn thuần bởi trẻ học bằng chơi và việc giáo dục chỉ phát huy hiệu quả khi được tích hợp có chọn lọc một cách khoa học, hợp lý với các mục tiêu cụ thể, rõ ràng trong chương trình giáo dục nhà trường, việc lập kế hoạch, xây dựng môi trường và thực tế triển khai tổ chức hoạt động giáo dục lấy trẻ làm trung tâm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] The Politburo, “Resolution No. 54-NQ/TW dated 10 December 2019 of the Politburo on the construction and development of Thua Thien Hue Province to 2030, with a vision to 2045,” 2019. [Online]. Available: <https://thuathienhue.gov.vn/vi-vn/>. [Accessed July 10, 2023].
- [2] T. Jinling and J. Yin, “A Study on Chinese Traditional Culture Education in China’s Kindergartens,” *International Journal of Humanities Social Sciences and Education (IJHSSE)*, vol. 4, no. 3, pp. 59-66, March 2017.
- [3] H. Ivon and D. Kuscevic, “School and the Cultural-Heritage Environment: Pedagogical, Creative and Artistic Aspects,” *Center for Educational Policy Studies Journal*, vol. 3, no. 2, pp. 29-50, 2013.
- [4] T. T. C. Pham, *Guidelines for intangible cultural heritage education in Vietnamese schools towards sustainable development goals*. Ethnic Culture Publishing House, Ha Noi, 2020.
- [5] O. Noviza and D. Suryana, “The development of learning themes based on local culture in early childhood education,” 2013. [Online]. Available: https://www.academia.edu/36809453/the_development_of_learning_themes_based_local_culture_in_early_childhood_education. [Accessed July 10, 2023].
- [6] T. T. Nguyen, N. T. Le, T. N. Nguyen, V. H. Le, and H. N. Ho, “Reality of local cultural education for preschool children in Thua Thien Hue province,” *Hue University Journal of Science: Social Sciences and Humanities*, vol. 131, no. 6A, pp. 19-33, 2022.
- [7] V. H. Do and Q. P. Duong, “Heritage and heritage education for high school students,” *Can Tho University Journal of Science*, vol. 55, pp. 68-73, 2019.
- [8] T. T. Nguyen, “Research on multicultural education and building a multicultural learning environment in preschool,” *Vietnam Journal of Education*, special issue, pp. 82-84, December 2016.
- [9] T. D. Luong, “Folk games in multicultural education for children in kindergartens with a greater number of ethnic minority students,” *Vietnam Journal of Education*, special issue, pp. 133-135, December 2017.
- [10] T. D. Luong and T. T. Lo, “Current situation of multicultural education for children aged 5 to 6 at To Hieu nursery school in Son La city, Son La province,” *Journal of Science, Tay Bac University*, no. 12, pp. 1-9, December 2020.
- [11] M. T. Nguyen, *General of Hue Culture*. Hue University Publishing House, Hue, 2009.